

סבא בנימין גוטר

נולד ב- 1880 בקוסוב – פולין

עלה ארצה בשנת 1930

נפטר בארץ בשנת 1940

ממייסדי בית החרושת הראשון בארץ לטכסטיל – "לודזיה"

מקים בית המשפחה

ברחוב אחד העם 84 בתל-אביב

סבא בנימין גוטר ז"ל נולד בשנת 1880 בפולין למשפחה דתית מאד. בילדותו למד ב"חדר" ואחר כך בבית המדרש. היה לבוש בבגדים שחורים כמנהג היהודים הדתיים בפולין. תוך לימודיו בבית המדרש דבק בו "חידק" הציונות והוא ברח מבית המדרש, פשט את הבגדים המסורתיים והחל בפעילות ציונית. משפחת גוטר הייתה מצאצאי המהר"ל מפראג, והפעילות החדשה של סבא בנימין הייתה למורת רוח המשפחה המסורתית והדתית מאד.

סבא בנימין נשא לאישה את **שרה** (מבית קירשטיין) ונולדו להם 3 ילדים: **יוסף** (אבא של אריאלה וגילי); **שלמה-זלמן** (זיגמונד) - אבא שלי (אני נקראת ע"ש סבתי שרה) ושל אליקום; **ופולה** (אמא של איגנאש) אשר היא בעלה ובנה נספו בשואה (כנראה בטרבלינקה). **סבתא שרה** נפטרה בגיל צעיר (בת 44) ב-13 למאי 1930 ממחלה ונקברה בבית הקברות היהודי בלודז'.

יוסף – האח הבכור היה הראשון לעלות ארצה, בתחילת שנות ה-20, עבד בעבודות קשות, חלה וטופל ע"י אחות רחמיה נאה ומוכשרת בשם תהילה, איתה התחתן והוליד את אריאלה. **תהילה הייתה ביתו של הסופר אלתר דרואנוב** אשר נמנה בין הסופרים הראשונים בארץ ובתל-אביב ובאי ביתם היו ביאליק, רבניצקי ואחרים. לימים נולדה לו בת שנייה – גילי גוטר אשר חיה בארצות הברית ונתנה לבנה את שמו – יוסף.

במסגרת פעילותו הציונית של בנימין גוטר, בין ההתרוצצויות בקונגרסים הציוניים בעקבות הרצל, הוא ביקר בתחילת שנות ה-20 של המאה הקודמת, מספר פעמים בארץ-ישראל. ובינתיים - סבתא שרה עסקה בפרנסת המשפחה וניהלה את בית המסחר לבדים (טכסטיל) שהיה ברשותם בעיר לודג' אשר בפולין. סבא הגיע לארץ לא פעם עם בנו הצעיר שלמה-זלמן, שגם בו, כמו באחיו הגדול, דבק החידק הציוני, והם החליטו להשתקע בארץ. גם סבתא שרה ביקרה כאן פעמים מספר ואף חלתה כאן כאשר כלתה תהילה סועדת אותה בחוליה. תוך כדי הביקורים בארץ רכש סבא בנימין מגרש ברחוב אחד העם בתל-אביב- עליו הקים את ביתו שגר בו עד יום מותו. קנה מגרש על הר הכרמל ונטע פרדס בפתח תקווה. סבתא שרה לא זכתה לעלות ארצה. היא נפטרה בגיל צעיר מאד בפולין ועול פרנסת המשפחה נפל על הבן הצעיר - זלמן.

שלמה-זלמן (אבא שלי) – שהיה כבר בצעירותו חבר "השומר הצעיר", למד בגימנסיה העברית בלודז', והתכוון לעלות עם חבריו לארץ לקיבוץ עין שמר, נאלץ להפסיק את פעילותו הציונית ולהחזיק בבית המסחר כדי לפרנס את המשפחה. אחרי מותה של האם שרה החליט אף הוא לעלות לארץ. כעבור מספר שנים נסע מהארץ לפולין כדי להתחתן עם טולה-תמר (מבית מליניאק) – אמא שלי, והביא אותה ארצה על מנת להשתקע כאן בביתם ברחוב אחד העם 84 בתל-אביב.

הרבה שמענו מסבא זלמן – כמה חבל היה לו לעזוב את חבריו ב"גרעין" ולא להצטרף אליהם כאשר עלו ארצה. כל חייו בארץ, כאשר היה סוחר עירוני ממש – נותרת בו נשמת ה"קיבוצניק" שמחפש את החברותא והחיים המשותפים. כיוון חייו השתנה – הוא הקים בית מסחר ללבידים ברחוב כפר גלעדי 46 בדרום תל-אביב ועסק במסחר הלבידים. היה זה משלח ידו של סבא אליקום מליניאק (אבא של סבתא טולה-תמר) שהיה יהודי אדוק ועתיק נכסים ובין היתר הקים וניהל מפעל לבידים גדול בעיר לודג'.

סבא אליקום וסבתא חנה באו לארץ לבקר את בתם טולה – תמר וחתנם שלמה-זלמן בשנת 1938. הארץ מצאה מאד חן בעיניהם והם החליטו לחסל את העסקים בלודג' – להעבירם לבניהם – ולעלות לארץ. לצורך זה אף ביקשו להכין עבורם רישיונות כניסה לארץ (סרטיפיקטים – בלשון הבריטים ששלטו אז בארץ). אברהם הרצפלד – ידיד שגר אף הוא בבית המשפחה טיפל בעניין. הם חזרו לפולין לפני פרוץ המלחמה במגמה לשוב

מיד לארץ – לכשיתקבלו האישורים. סבא חלה מאד ונבצר ממנו לנסוע. המלחמה פרצה ואז גם הגיעו לפולין רישיונות הכניסה לארץ – סבא הציע לאשתו חנה ולבנו הצעיר והרווק (איגנאש – יצחק) להשתמש ברישיונות אלה כדי לעלות ארצה – אך הם סרבו להותירו חולה מאחור. סבא אליקום נפטר בהתחלת המלחמה ממחלתו בעיר ורשה ואילו סבתא חנה וכל בני הבית 3 אחים ואחותם הבכורה, בני זוגם וכל ילדיהם, פרט ליולה – ביתם הצעירה – נספו בשואה (בטרבלינקה). הם הובלו לשם לאחר שברחו מוורשה לצ'נסטוחוב – חיו עם קרובי משפחה בתנאים קשים בגטו של צ'נסטוחוב – עד שנשלחו ברכבת לטרבלינקה ב-22 לספטמבר 1942 ועקבותיהם אבדו בארובות של מחנה ההשמדה הנורא הזה. הם הונצחו על קברה של אמי – טולה-תמר בבית הקברות בחולון.

עוד לפני העלייה לארץ של סבא בנימין החליט הוא ושני חבריו - ה"ה ברין ומוזס – להקים בארץ בית חרושת לטוויה, גרביים ומוצרי סריגה בשם "לודזיה" על שם עירם לודז'. הם הכינו "מסמך מייסדים" אשר נמצא כאן בתיק. התאריך העברי לא מציין את השנה בראש המסמך, אך יש להניח שהיה זה בשנת 1923 או 1922.

במשך שנים ארוכות שמענו מאבינו שלמה-זלמן כמה קשה היה לו ולאביו בנימין להיפרד מאחזקותיהם בבית החרושת "לודזיה".

אלי ואני (שרה) בקרנו בבית החרושת לודזיה (בינואר 2000), פגשנו שם את הבעלים ומנהל החברה הנוכחי, יאיר רוטלוי, אשר קבל אותנו בחום רב ואף הראה לנו מסמכים שאכן מאששים את כל מה ששמענו בביתנו במהלך השנים.

חלק ממה שמצאנו שם – נמצא כאן בתיק זה.

סבא בנימין נפטר בפתאומיות בגיל 60 (כפי הנראה משברון לב על ביתו פולה שנספתה בשואה עם בעלה ובנה היחיד) בשנת ת"ש (1940) בי"ג באדר א' ונקבר בתל-אביב בבית הקברות בנחלת יצחק (אזור 1 שורה 12 מספר 6).

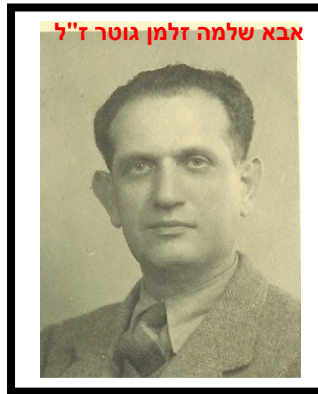
חשוב מאד היה לבנו שלמה-זלמן (אבינו) שנזכור אותו כציוני חם ופעיל וכאחד ממייסדי התעשייה בארץ בכלל ובית החרושת "לודזיה" בפרט. אחרי מציאת המסמכים – המעט שאנו יכולים זה לתעד את הידוע לנו וכך לזכור אותו לדורות הבאים. בקשתו האחרונה של אבי על ערש חוליו, סמוך מאד למותו, לציין על קברו שלו כי הוא בנו של סבא בנימין שהיה ממייסדי "לודזיה" – בקשתו זו מולאה וסבא בנימין גוטר ז"ל הונצח על גבי קברו של אבי שלמה-זלמן ז"ל. הקבר נמצא בבית הקברות בחולון (גוש 4 איזור מ'-מא' שורה 8-10).

בני השני - בנימין נקרא בשמו של סבי בנימין גוטר, ובכך גרמתי לאבי שלמה-זלמן בחייו קורת רוח רבה.

נרשם ע"י שרה גוטר- דודזון
שנת 2000
עדכון: 7.6.2010

מצורפים:

1. תמונות בני המשפחה – סבתא שרה לבית קירשטיין; אבא שלמה זלמן גוטר; אמא טולה-תמר גוטר לבית מליניאק; יוסף גוטר; פולה ברקוביץ' לבית גוטר; סבא אליקום וסבתא חנה מליניאק.

2. כיתוב על סבא בנימין גוטר ב"ספר האישים" - לכסיקון ארצישראלי - הוצאת "מסדה" אנציקלופדיה כללית. תל-אביב תרצ"ז.

ספר

123-124-סב

נוסמן

מ1903, פרופ' מ1917, פרופ' לפיל' באוני' העב' ירושלים מ1934. ח' הועד בחב' להפצת מדעי היהדות בברלין. — ג' 1880.4.15, הילדסיים (גרמניה), בן יעקב [רב ופרופ' בברסלא, ראש אג' הרבנים בגרמניה]; בן אחות הפרופ' דוד סימנסן מקופנהאגן. — חנוך: בייס, אונ', בימ"ד לרבנים ברסלא. 9—1910 מרצה באוני' ברסלא, 1919—1924 פרופ' בביהמ"ד הגבוה לחכמת ישראל בברלין. 1922—1934 המנהל המדעי של האקדמיה למדעי היהדות בברלין. — 1934 בא"י. — ס': מבוא ל"מגילת המגלה" של ר' אברהם ברח"א, בהוצ' "מקצי נרדמים", 1925; מחקרים הרבה בפיל' העב' של ימי הביניים ועוד. ס' (בגרמנית): מושג האלהות של קאנט, 1906; קאנט והיהדות, 1908; תפיסת קאנט של ההכרה האובייקטיבית, 1911; דת ומדע במחשבה של ימי הביניים והמודרנית, 1922; הפילוסופיה של היהדות, 1933. — ביבלי: אשכול, יוד' לכס', אכ"מ. — כ': ירושלים, רחביה, ר' אברבנאל 7.

ג'ו ט מן, יהושע: מורה בביהמ"ס הריאלי חיפה מ1933; חוקר תנ"ך ותולדות היהודים בימי קדם. נר' שמחת תורה תרנ"א. בן נתן ליב [בעל מלאכה בצ'אשניק, פלך ויטבסק]. — חנוך: חדר, ישיבת אודסה, בייס, אונ' פטרבורג וברלין (תלמיד אדוארד מאיר, וילאמוביץ, הוגו גרסמן, אדוארד נורדן). — היה מורה בישיבת אודסה, 3—1922 מנהל ביהמ"ד למורים בוויילנה, מעורכי "אשכול" בעב' ובגרמנית. היה ח' מרכז ברית עב' עולמית בברלין. — מ1933 בא"י. — מחקרים בחכמת ישראל בעתונות ובאנציק', — כ': חיפה, הדר הכרמל, ר' ארלוזורוב 91.

ג'ו ט מן, נחום: צייר, ג' 1898.10.15, טלנשט (בסרביה). בן ש. יבן ציון. — חנוך:

ג'ימ' "הרצליה", "בצלאל", ב"ס לציור באוסטריה, גרמניה וצרפת. — 1906 בא"י. 1918—1920 חיל בגדוד העברי. — תמונות בצבע שמן ומים, תחריטים ופסלים. עיטורים לספרי ביאליק, ש. בן ציון, טשרניחובסקי וספרי למוד וקריאה הרבה. ציורים לילדים ב"דבר לילדים". השתתף בתערוכות שונות בבירות אירופה. תמונותיו במוזיאונים בחו"ל ובמוזיאון ת"א. תחריטים לס' איוב ויונה. ספרי תחריטים: ירושלים; יפו; מאורעות תרפ"ט (קאריקאטורות). — ביבלי: י. פיכמן ב"מאונס", בעתונות א"י וחול. — כ': ת"א. רח' אחד העם 136.

ג'ו ט ר, בנ'מן: עסקן, סוחר. — ג' 1880, קטוב (פולניה). בן אליה לייב [סוחר ועסקן]; ממש' מהר"ל מפראג. — חנוך: חדר, בהמ"ד. 1895—1930 סוחר אריגים בלודז; ממיסדי חוש"ע ות"מ, בלודז, ח' הועד הצ' העירוני וי"ר קה"ס שם, עסקן פעיל בסיעת "על המשמר" בפולין, ציר הקונגרסים 13—15, מ1930 בא"י. (ביקורים קודמים 8-7-5-4-1923). ממיסדי הצ' הרדי קלים בא"י, ח' הנשיאות בהתאחדות הצ' הכלליים. 1923 ממיסדי ביהמ"ד "לודזיה" בת"א. — כ': ת"א, ר' אחד העם 84, בית פרטי.

ג'ו י ט ין, שלמה דוב (פריץ): ד"ר לפיל' מ1923, חוקר האיסלאם, מרצה לתרבות האיסלאם באוני' ירושלים מ1928. מרצה קבוע בסמינריון הפועלים בירושלים. ג' 1900.4.3 בורגונדשטאט (גרמניה). בן יחזקאל [רב]; ממש' בעל "כסף נבחר", משפחה צ' ידועה בגרמניה. — חנוך: אונ' ברלין, פראנקפורט; תלמיד המזרחן יוסף הורוביץ, הביבליוגרף אהרן פרימן והרב נובל. — היה פעיל בתכלת לבן ואג' הסטוד' הצ' בגרמניה. — 1923

3. בית גוטר – רחוב אחד העם 84 – תל-אביב –
תוכנן ע"י אדריכל ברלין בשנת 1923 בנייה והקמה ע"י עקיבא וייס

הבית ברחוב אחד העם 84 תל-אביב בית משפחת גוטר

בית גוטר בעת הקמתו – 1926 – רחוב אחד העם בסלילה.

תכנית "בית גוטר" לשימור והנצחה – מיזם משפחות גור-גוטר-דודזון

הכיתוב להכנת המיזם של "בית גוטר":

הבית הוקם ע"י בנימין גוטר ובנו שלמה-גלמן גוטר בשנת 1924 כרחוב אחד העם 84 בעיר תל-אביב.

בנימין גוטר - שהיה מצאצאי המהר"ל מפראג - נולד בשנת 1880 בעיר קוסוב שבפולין, התארר עד שנת 1930 בעיר לודז' שבפולין כסוחר אריזים וכפעיל ציוני; ונפטר בשנת 1940 בארץ ישראל הבית זה.

בנימין גוטר היה מראשי התנועה הציונית בפולין והשתתף כזכיר בקונגרסים הציוניים מספר 13, 14, ו-15, מטעם תנועת "על המסחר". ממייסדי "הלמיר" בפולין ויו"ר קרן היסוד בעירו.

החל בביקוריו בארץ בשנת 1923 - מדי שנה - ואלה סופית לארץ בשנת 1930.

כל ביקוריו בארץ נועדו להעביר את פעילות המשפחה מפולין לארץ ישראל מטעמים ציוניים.

בשנת 1923 הקים - יחד עם 2 שותפים את בית החרושת הראשון לטקסטיל בארץ - "לודז'יה" ע"ש עירם לודז' שבפולין, ובשנת 1924 בנה את ביתו בתל-אביב - (סמוך מאד לבית החרושת שהוקם כרחוב נחמני) ונטע פרדס פתח-תקווה.

ממייסדי הציונים הרדיקליים בא"י וחבר הנשיאות של הציונים הכלליים בארץ.

בנו - שלמה-גלמן גוטר נולד בשנת 1906 ונפטר בשנת 1975 .

היה חבר תנועת "השומר הצעיר" בלודז' וסייע בפרנסת המשפחה - כאשר אם המשפחה - שרה לבית קירשטיין נפטרה בדמי ימיה.

שלמה-גלמן גוטר ויתר על העלייה לקיבוץ צין-שמר יחד עם חבריו לארצין "השומר הצעיר" וליווה את אביו בנימין בביקוריו בארץ.

השתתף בכינוסי ה"מכביה" החל משנת 1923, כשחקן טניס וכדורגל ואח"כ כשופט בכדורגל, לקח חלק בהקמת בית החרושת לודז'יה, ברכישה ונטיעת פרדס פתח-תקווה ובבניית הבית כרחוב אחד העם.

עסק במסחר בלבידים בעיר תל-אביב.

שניהם חיו את כל חייהם בארץ הלו הבית המשפחה, עם בני משפחותיהם, ולא עזבו אותו עד מותם בבנין זה.

4. ביח"ר לודזיה כפי שהוקם בשנת 1924 ברחוב נחמני פינת רחוב יהודה הלוי בתל-אביב ע"י המייסדים משפחות: ברזין, גוטר ומוזס.

5. מסמך היסוד של ביח"ר לודזיה – ע"י משפחות ברזין, גוטר ומוזס כפי שנכתב על ידם בלודג'.

J. MOZES
Łódź.

לודז' 20.12.1924

החברים היקרים של ביח"ר לודז'!
הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!

החברים היקרים של ביח"ר לודז'!
הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!
הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!
הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!

הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!
הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!
הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!
הנהגה הכללית של ביח"ר לודז'!

**מסמך ייסוד לודזיה – על ניר מכתבים של י. מוזס בלודז' ה' אדר.....(לא נשמרה השנה)
כנראה 1922 או 1923. "תרגום" לעברית מודפסת:**

רשימת תוכן פרטי כל של אורגן, חברת: הראשונה לתעשיית "לודז'ניה" בע"מ

החברים הרשומים מטה מארגנים בא"י את החברה הנ"ל לתעשיית טוויה וגרביים ו....סריגה ארטל-מכונות ורונדטשודל (?)
הון החברה שנים עשר אלף פונטים לי"מ (לירות מצריות) שמכניסים החברים במשך ירח....
כל אחד מהמייסדים משקיע בהעסק סך אלפיים לי"מ.
מנהלי העסק ועושי המלאכה יקבלו מקופת החברה שכר עבודתם כפי המחר הנהוג שם בא"י.

ההנהלה הראשונה נבחרת על שנתיים ואחרי זה מדי שנה בשנה.
לעת עתה קונה החברה עשר מכונות אצל שטיבן באנגליה ו-40 אצל הפירמה דנציגר וברוין בלודז'. והחברים מאשרים את הקניות האלה לעת עתה. נוסעים שלושה חברים המורשים:
ברוין גוטר ומוזס ארצה ישראל ולשניים משלושת אלה יש רשות לעשות ולפעול בשם החברה באם ייסע אחד מהם לחו"ל. בתקנת החברה לרשום שלושת המנהלים. מוזס וברוין יש רשות בשתי השנים הראשונות לפעול ולעשות בשם החברה;
אין רשות לכל אחד מחברי החברה לעסוק בפני עצמו בעניינים אלה שהחברה עוסקת בהם. החברים המנהלים מעת אשר בית החרושת תתחיל את עבודתה – אין להם רשות לעשות עסקים חדשים אחרים.

שכר עבודתם יקבלו המנהלים רק בעת אשר יביאו המכונות לבית החרושת.
הגזברים של החברה הם בא"י: מוזס, בחו"ל: מאיר דנציגר.
כל כספי החברה יהיו בא"י ויהיו ב-הבנק על חשבון החברה.
כל חברי העסק שיתיישבו בא"י ויעסקו בעסקי החברה יקבלו שכר עבודתם שם.

מחיר	שם	מחיר	שם
200	מחיר	1	מחיר
200	מחיר	2	מחיר
200	מחיר	3	מחיר
1	מחיר	4	מחיר

המס' 601 מ/א/א

אולם ראש לבחר פה אחד ה' יהודה מלך
הוא ראש ממלכה את ה' זבישל אמר כי האם פה
הוא ראש מלך מלך ספר יהושע פלגים השאלות
א. הקצת מלכות
ד. אשור החלום שלמה צ' החברה
ג. שווא

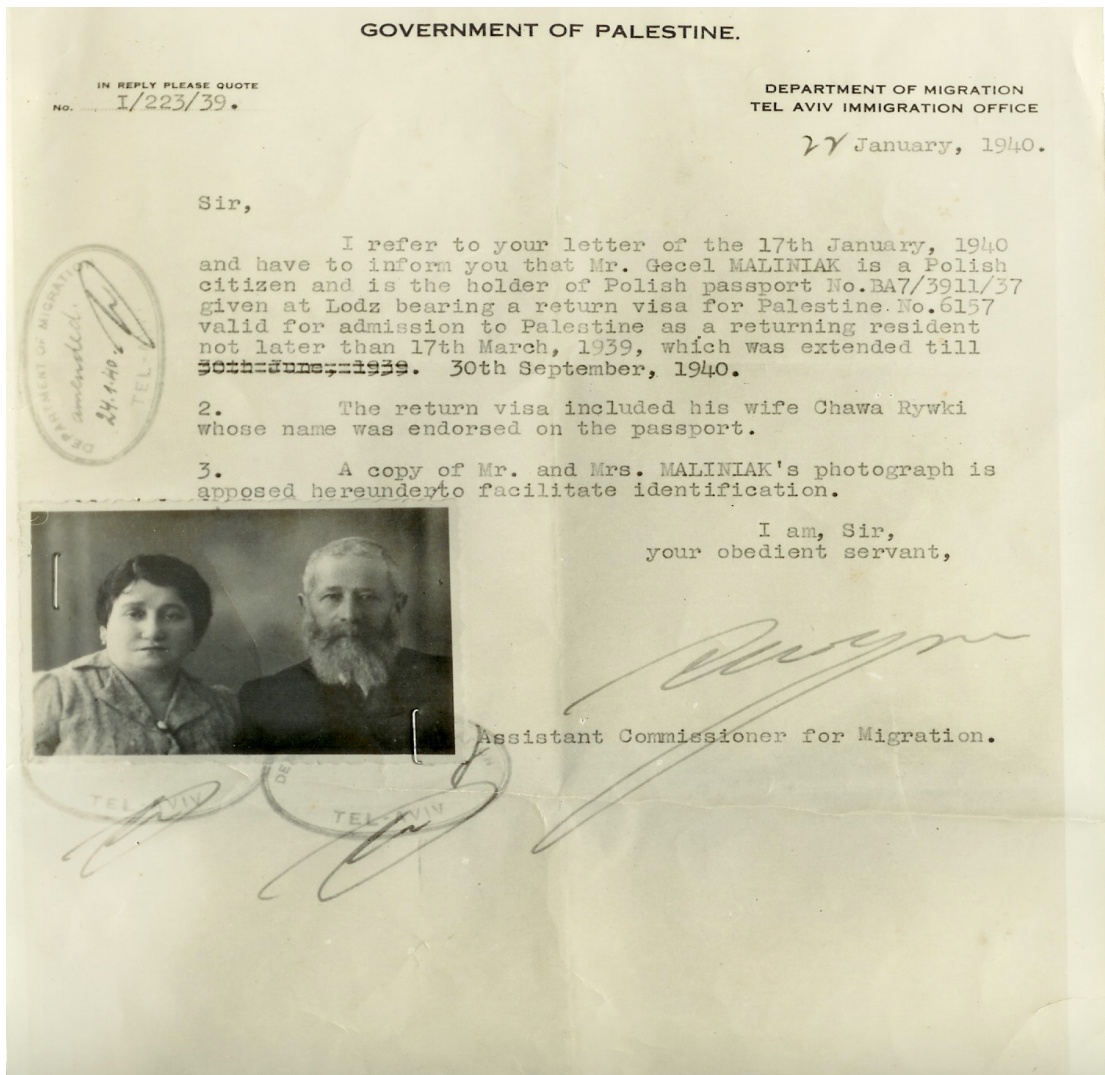
וְהָיָה אִלֵּיךָ כִּי אֶחָד מֵעַמְּךָ יִשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר צִוִּיתִי וְיָבֹא וְיִשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתִי

2000	ס	חוליות	200	מאזן	הוצאה
2000	"	"	200	הכנס	אמצעי
2000	"	"	200	הכנס	מכירת
2000	"	"	200	הכנס	הכנס
2000	"	"	200	הכנס	הכנס
1780	"	"	178	הכנס	הכנס
10			1	הכנס	הכנס

11

6. אישור העלייה לארץ ישראל – ה"סרטיפיקט" אשר נשלח לפולין לסבי אלקום מליניאק ולסבתי חנה מליניאק ממש עם פרוץ מלחמת העולם – ותוקפו הוארך ל-27 בינואר 1940.

7. הקבר של שרה גוטר לבית קירשטיין בבית הקברות היהודי בלודג. ליד הקבר אבי שלמה-זלמן, אחותו פולה ובעלה היניק ברקוביץ'.

8. הקבר של סבתא שרה גוטר בלודז' נשדד כולו ונותרה במקום רק פיסת שרשרת אשר הראית בתמונה. אנחנו מכינים מצבה חדשה על קברה ולהלן הכיתוב שיבוא עליה:

פ"נ שרה רבקה גוטר לבית קירשטיין ז"ל

אשת בנימין גוטר ז"ל

מבוני העיר תל אביב ובית החרושת לודז'ה בישראל

נפטרה בלודז' ביום כ"ו באייר תר"צ שנת 1930

בהיותה בת 48 בלבד

ת.נ.צ.ב.ה

לזכר בתה פולה גוטר- ברקוביץ' ובני ביתה

שנרצחו ע"י הנאצים ועוזריהם בשואה – הי"ד

זוכרים תמיד

הנכדים, הנינים ובני הנינים

שרה גוטר-דודזון

אליקום גור (גוטר)

וכל בני ביתם

ישראל שנת תש"ע - 2010

9. הקבר של סבא בנימין גוטר בית הקברות בנחלת יצחק (ליד הקבר – אני שנת 1949).

10. הקבר של שלמה זלמן וטולה תמר גוטר ז"ל עליו הונצחו המשפחות שנספו בשואה וצוין פועלו של סבא בנימין גוטר ז"ל .

